

Rola książek w rozwoju dzieci i młodzieży

Anna Ciszewska

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu
29 czerwca 2020 r.

Organizatorzy

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

1

O mnie

Anna Ciszewska - edukator społeczny, filolog, pedagog, tutor. Ukończyłam Studium Terapii Rodzin w Dolnośląskim Centrum Psychoterapii. Mama 4-ki dzieci.

Prowadzę warsztaty dla rodziców, na których uczę zabaw, pomysłów na spędzanie czasu z dziećmi i tego jak je wychowywać, by najlepiej wspierać ich potencjał.

www.ciszewska.edu.pl

FB - Ciszewska Anna

FP - Ciszewska Edu

Instagram - Ciszewska Edu

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

2

O czym dziś będzie?

1. Ciekawostki z badań.
2. Po co czytać książki - kompetencje przyszłości.
3. 15 zalet czytania książek.
4. Cykl życia czytelnika.
5. Jak wychować pożeracza książek?
6. Najbardziej wciągające książki dla dzieci i młodzieży.

3

z badań naukowych

Biblioteka Narodowa - „Czytelnictwo w Polsce” próba 2000 osób, 2018 r.*:

2000 rok - 54% Polaków przeczytało 1 książkę

vs

2018 rok - 37% Polaków przeczytało 1 książkę

Anglicy, Skandynawowie, Niemcy - **70-80%** przeczytało minimum 1 książkę rocznie.

* Źródło Biblioteka Narodowa „Stan czytelnictwa w Polsce w 2018 roku”

4

z badań naukowych

27% badanych domostw nie ma ani jednej książki w domu!

A jeśli są w domu książki - jakie książki znajdziemy w domu statystycznego Polaka?

z badań naukowych

Z badania OECD „Reading for Change”:

„Czytanie dla przyjemności, niweluje różnice statusowe (ekonomiczne).*

Jeśli nastolatek lubi czytać (czyli został nauczony czytania dla przyjemności), ten fakt będzie miał większy wpływ na jego sukces edukacyjny niż pochodzenie socjoekonomiczne.”

* Badanie OECD PISA „Reading for Change”, 250 000 nastolatków z 32 krajów,
<https://www.oecd.org/education/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/33690904.pdf>

z badań naukowych

Sposoby na długowieczność:

- zdrowe odżywianie
- regularny ruch
- sen
- ...
- czytanie!

z badań naukowych

Na Uniwersytecie Yale, pod kierownictwem dr Avni Bavishi zostały przeprowadzone badania dotyczące trybu życia ludzi. Trwały 12 lat, Wzięło w nich udział 3635 osób.*

Osoby spędzające z książką przynajmniej 3,5 godziny tygodniowo, żyją dłużej o 2 lata.

* Źródło „A Chapter a Day: Association of Book reading With Longevity. [Link do badań w sieci.](#)”

z badań naukowych

„Czytanie książek przyczynia się do uruchomienia procesu zwanego „przewagą przetrwania”, który jest znacznie większy, niż w przypadku czasopism i gazet.”

bo:

Książki uruchamiają szersze procesy poznawcze, bardziej angażują mózg i pamięć.

z badań naukowych

Badanie PISA 2018 - Program Międzynarodowej Oceny Zdolności Uczniów*

- co 3 lata
- 660 000 dzieci
- w Polsce prawie 6000 dzieci z 230 szkół

* Badanie Programme for International Student Assessment PDF z wynikami badania „Czytanie, rozumienie, rozumowanie” • https://pisa.ibe.edu.pl/wp-content/uploads/2020/03/PISA_2018_wyniki_raport.pdf

z badań naukowych

Wyniki badania 2018:

- średni wynik polskich uczniów w dziedzinie rozumienia czytanego tekstu wyniósł 512 punktów,
- to jeden z najwyższych wyników w skali światowej,
- lepsze wyniki uzyskali tylko uczniowie z krajów azjatyckich - Chin (z wybranych regionów) i Singapuru - około 550 punktów, a także uczniowie z Estonii, Kanady i Finlandii (około 520 punktów).

z badań naukowych

Patricia Greenfield z UCLA, utworzyła pojęcie „głębokiego czytania” - które buduje umiejętności, warunkujące możliwość nauki. Są to:

- Wnioskowania
- Analiza krytyczna
- Empatia

Umiejętność „głębokiego czytania” może zaniknąć w wyniku nieużywania...

Z badań naukowych

W Polsce podobny problem zauważył Jacek Dukaj (pisarz science-fiction):

„A ludzi postpiśmiennych spotykamy codziennie. Znam dużo osób radykalnie postpiśmiennych i świadomych tego. Otwarcie o tym mówią. Potrafią odczytać etykiety, tytuły, znaki drogowe, linki, posługiwać się interfejsem banku, ale nie są w stanie przeczytać książki, zrozumieć kilku zdań wywodu logicznego, artykułu w gazecie. Od czytania napisów na zagranicznych filmach boli ich głowa...”

Historia z Doliny Krzemowej

Jacek Dukaj w „Rozmowach o przyszłości” wysunął bardzo ciekawą wizję przyszłości - bazując na wiedzy o tym, że potentaci z Doliny Krzemowej chowają swoje dzieci z dala od technologii:

- Steve Jobs - w roku w którym ipady zakręlowały na półkach sklepowych - jakiś dziennikarz zapytał go „To co, Twoje dzieci muszą kochać ipada?”. „Moje dzieci go nie używały. Limitujemy dostęp do technologii w domu”.
- Evan Williams - założyciel Twittera (m.in.) powiedział dziennikarzom, że zamiast ipadów kupuje swoim dwóm synom książki (papierowe) w nieograniczonych ilościach.

Historia z Doliny Krzemowej

- Bill Gates - bilioner, założyciel Microsoftu, ojciec 3 dzieci - zatosował dokładnie tę samą zasadę, smartfon od 14 roku życia, limitowany czas dostępu do ekranów, posiłki i sypialnie są miejscami z bezwzględnym zakaz ich używania.
- Chris Anderson, były redaktor Wired, a obecnie dyrektor zarządzający 3D Robotics (producenta dronów), opowiada, że ich dzieci nazywają go faszystą, z powodu limitowania dostępu do ekranów i nadmiernej kontroli rodzicielskiej nad technologiami.

W „Po piśmie” Dukaj pokazuje ludzkość u progu nowej ery. Kolejne technologie bezpośredniego transferu przeżyć- od fonografu do telewizji, internetu i virtual reality - wyprowadzają nas z domeny pisma. Przewiduje, że w przyszłości mała garstka ludzi „kapitanów pisma”, będzie rządziła światem, dzięki swoim umiejętnościom intelektualnym - niedostępnym dla innych ludzi w związku z brakami intelektualnymi i domeną technologii w ich życiu.

Po co dzieciom czytanie książek?

Kompetencje przyszłości opracowane przez Institute for the Future z Phoenix, zawierają następujące umiejętności:

1. Inteligencja społeczna - czyli empatia i zrozumienie zachowania ludzi.
2. Kreatywne myślenie - czyli twórcze myślenie poza schematami.
3. Myślenie międzydyscyplinarne - wąska specjalizacja nie będzie wystarczała, ważne będzie orientowanie się w wielu dziedzinach.
4. Zrozumienie innych kultur - wiedza o innych kulturach, religiach oraz ich akceptacja.

Badanie przeprowadzone przez Institute for the Future z Phoenix w 2011 r. „Future Work Skills 2020”
- <https://www.iff.org/futureworkskills/> <https://www.iff.org/futureworkskills/>

Po co dzieciom czytanie książek?

5. Odkrywanie sensu istotnych zjawisk społecznych.
6. Zarządzanie informacjami i krytyczne myślenie.
7. Myślenie projektowe.
8. Efektywna współpraca w wirtualnych zespołach.
9. Korzystanie z nowych mediów.
10. Rozumowanie koncepcyjne - oparte na mnóstwie danych.

Badanie przeprowadzone przez Institute for the Future z Phoenix w 2011 r. „Future Work Skills 2020”
- <https://www.iff.org/futureworkskills/> <https://www.iff.org/futureworkskills/>

**Każdy, kto czyta,
staje się dziwakiem.**
Czytanie daje wiedzę, a
ponieważ wokół
dominuje raczej
ignorancja, **wiedza
oznacza dziwactwo.**
José Carlos Somoza
(Klucz do otchłani)

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

19

15 zalet książek

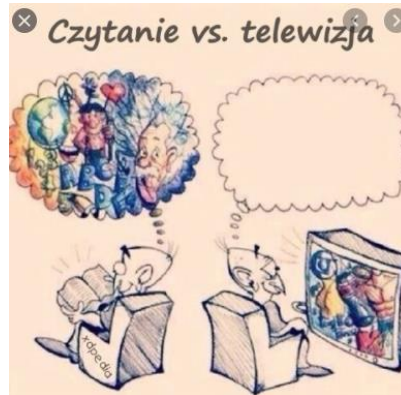
1. Czytanie uczy nas wyrażać myśli i rozumieć innych.
2. Książka rozwija język i słownictwo.
3. Rozwija wiedzę ogólną o świecie: o innych krajach, kulturach, przyrodzie, technice, historii. Dostarcza nam nowych pojęć myślowych i idei.

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

20

15 zalet książek

4. Czytanie rozwija wyobraźnię, uczy nas budować w głowie obrazy.

15 zalet książek

5. Czytanie redukuje stres (wg badaczy wystarczy 6 minut czytania, żeby zredukować stres o 60%).

6. Książka uczy rozpoznawać emocje i buduje zdolność do empatii.

7. Książki stawiają pytania, które angażują i inspirują do myślenia. Daje nam rozrywkę, śmiechy, smuci. Dzięki niektórym książkom można przeżyć katharsis.

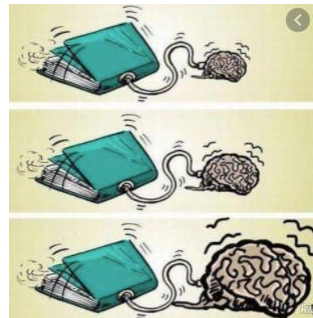
15 zalet książek

7. Książki stawiają pytania, które angażują i inspirują do myślenia. Daje nam rozrywkę, śmiechy, smuci. Dzięki niektórym książkom można przeżyć katharsis.

15 zalet książek

8. Czytanie rozwija mózg. Tworzy nowe sieci połączeń synaptycznych. Pogłębia istniejące. Uczy myślenia przyczynowo - skutkowego.

15 zalet książek

9. Uczy wartości. Gdy czytając dziecku komentujemy, rozmawiamy - uczymy go naszych wartości.

10. Książka uczy, że na problemy można spojrzeć z różnych stron, że na jedno pytanie mogą być różne odpowiedzi. Uczy tolerancji i empatii.

11. Książka pomaga nam zrozumieć siebie. Odkrycie, że są inni, którzy myślą jak my, że mamy prawo do swoich odczuć i reakcji, umacnia nasze poczucie własnej wartości.

15 zalet książek

12. Książka przenosi w inne czasy i inne miejsca. Lektura książek pisarzy z innej epoki, innego świata, i odkrywanie, że ich myśli i odczucia nie różnią się od naszych, buduje tolerancję dla innych kultur i zapobiega uprzedzeniom.

13. Książka jest lekiem na nudę, możesz ją wziąć wszędzie. Czytać wszędzie. Mieć z biblioteki za darmo.

15 zalet książek

14. Książki są częścią naszej kultury. Dzięki nim mamy wspólne doświadczenia, punkty odniesienia. Czytając głośno dziecku budujesz z nim „wspólną bazę”, więź odniesień i wspólnych przeżyć.

15. Książka dla dzieci to pierwsze spotkanie z literaturą - nieograniczonym światem, z którego czerpiemy przez całe życie. To bardzo ważne spotkanie, gdyż, jeśli nie zostanie zmarnowane, pokaże, ile może dać dobra literatura.

Cykl CZYTANIA

UMIEM!

Nasz 4-8 latek uczy się czytać. Metoda globalna (Domana), metoda sylabowa - albo po prostu nauka alfabetu w szkole. Niezależnie od metody - w końcu CZYTA.

Cykl życia czytelnika

TO TRUDNE! NIE ROZUMIEM! TO NUDNE!

Nadchodzi niebezpieczny moment, gdy możliwości intelektualne dziecka nie idą w parze z umiejętnością czytania. Tekst, który interesuje dziecko, jest za trudny dla niego do przeczytania! A te, które może przeczytać - są za nudne. Bardzo ważna rola czytania dziecku!

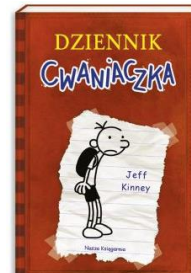
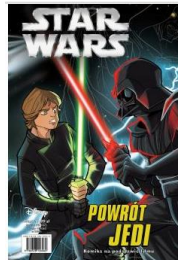

Cykl życia czytelnika

SZLIFOWANIE, NABIERANIE WPRAWY

Etap wprawiania się w czytaniu, dobranie książek z odpowiednią tematyką, ilością tekstu na stronie, wielkością liter.

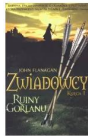
Motywowanie i umiejętne chwalenie. Niech rośnie na półce stos przeczytanych samodzielnie komiksów!

Cykl życia czytelnika

TA JEDNA KSIĄŻKA ZMIENI WSZYSTKO

To jest etap naciśnięcia guzika - jedna odpowiednia książka zmienia dziecko w czytelnika. Chodzi o pozycję, która wciągnie bez reszty, połknie potomka. „Dla kogoś, kto dopiero zaczyna czytać, jest niedoświadczony i naiwny, te książki, które wyciskają łzy z oczu są najlepsze”

Jak wychować pożeracza książek?

-> Rodzicu czytaj sam, niech dziecko widzi Was z książkami. Jeśli czytacie tylko przed snem - weźcie książkę z sypialni, niech będzie zawsze pod ręką. Nawet 15 minut raz na jakiś czas - wystarczy, żeby dziecko zobaczyło, że to Was bawi i wciąga!

Jak wychować pożeracza książek?

-> „Inicjacja” pożeracza książek przebiega powoli. Limituj czas na rozrywki ekranowe, a znajdzie czas na czytanie! Pozwól dziecku się nudzić!

„Sięganie po książki zostało zastąpione przez kompulsywne sięganie po smartfona!”*

* Z badania „Czytelnictwo Dzieci i Młodzieży”, zrealizowanego przez Instytut Badań Edukacyjnych, http://www.ibe.edu.pl/images/download/Compass_brief_0.pdf

Jak wychować pożeracza książek?

-> zainteresowanie dziecka czytaniem musi przebiegać powoli, nie na siłę. Dostosuj książki do wieku i zainteresowań dziecka:

- zacznij od komiksów - jeśli przerażają go duże ilości tekstu,
- od życiorysów sportowców, piłkarzy, jeśli lubi sport,
- od książek dotyczących ulubionych gier, jeśli jest fanem Minecrafta, Fortnite,
- dobierz książkę o postaci w podobnym wieku, tej samej płci, a przygody i perypetie bohatera wzbudzą emocje!

Jak wychować pożeracza książek?

-> stwórz z czytania przyjemny weekendowy rytuał - nawyk. Wygodne dedykowane siedzisko, półeczka z książkami, dobre oświetlenie, kakao, herbata, niech dziecko poczuje przyjemność jaką może dać czytanie!

Jak wychować pożeracza książek?

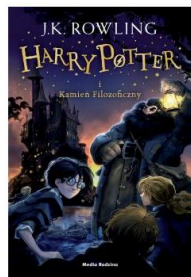
-> stwórz z wypożyczania książek w bibliotece/kupowania ich w księgarni przyjemny rytuał - nawyk. Co miesiąc zarezerwujcie czas na wyprawę po nowe książki. Żeby było jeszcze przyjemniej, przy okazji idźcie do kawiarni/ pizzerii/ na lody. Oglądajcie wybrane tytuły, zastanawiajcie się jak długo będziecie je czytali.

Jak wychować pożeracza książek?

-> czytaj nawet starszakowi. A gdy czytasz dziecku, rób to z przyjemnością. Zarezerwuj czas i chęci na to. Czytaj powoli, moduluj głos. Podziwiajcie ilustracje. Zastanawiajcie się nad treścią - sensem, postępowaniem bohaterów, tym co się zdarzy. Zapewnij różnorodność. Sama się znudzisz, gdy będziesz czytała po raz kolejny tę samą książkę, a dziecko odczuje ten brak entuzjazmu

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

- > autor - J.K. Rowling
- > Harry Potter - 7 tomów i niezliczona ilość dodatków, świetne ekranizacje!

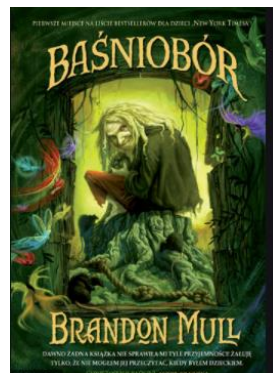
Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> Brandon Mull, niesamowity autor książek dla dzieci i młodzieży. Dla 10-latków polecam „Wojnę cukierkową”

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> „Baśniobór” autor Brandon Mull
-> tomy 1-6

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> seria „Percy Jackson”, autor Rick Riordan
„Bogowie olimpijscy” - 5 tomów

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

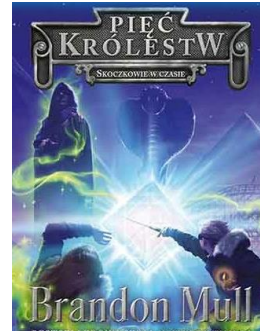
-> seria „Zwiadowcy” John Flanagan
-> 13 tomów, pełnych przygód. „Czytają nawet Ci, którzy nie lubią czytać”.

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> Brandon Mull seria „Pięć królestw”

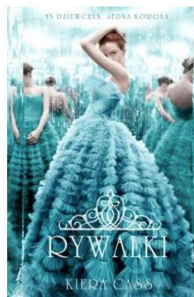
Seria 5 tomów, magia, możliwość podróży w czasie, zagrożenia i przygody. Bestseller!

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> seria „Rywalki” Kiera Cass

-> 4 tomy w serii, dla dziewczyn marzących o byciu księżniczkami

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> autor Roald Dahl

-> „Matylda”, „Charlie i fabryka czekolady”, „BFG”, „Wiedźmy”, „James i ogromna brzoskwinia”...

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

45

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> autor Marcin Szczygielski

-> „Za niebieskimi drzwiami”, „Czarownica piętro niżej”, „Tuczarnia motyli”...

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

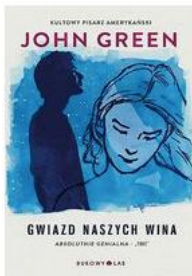
WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

46

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> autor - John Green

-> „Gwiazd naszych wina”, „Szukając Alaski”, „Papierowe miasta”

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

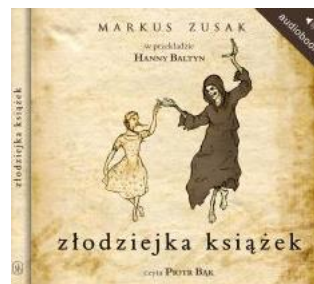
WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

47

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> "Złodziejka książek" Markus Zusak

-> ekranizacja 2013

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

48

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> „Twój Simon” Becky Albertalli

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

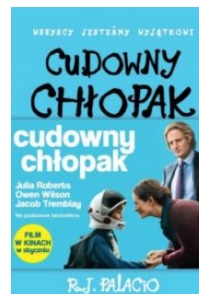
WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

49

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> „Cudowny chłopak” R. J. Palacio

-> super książka, przejmująca, a do tego pięknie zekranizowana

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

50

Najbardziej wciągające książki dla młodzieży

-> „Igrzyska śmierci” - Suzanne Collins

Bohaterka serii - Katniss, została przez magazyn „Atlantic” obwołana najważniejszą kobietą bohaterką we współczesnej popkulturze

Young Adults - ciekawostki

-> rynek książek i ich ekranizacji skierowany do 13-18 latków (ale odbiorcami w ponad 50% są ludzie starsi)

-> to popkulturowe zjawisko, rynek generujący miliardowe zyski

-> 1997 - USA - 3 000 powieści YA

-> 2009 - USA - 30 000 powieści YA

-> 2013 - sprzedano ponad 715 milionów książek z tego segmentu (na całym świecie)

Young Adults - ciekawostki

-> przepis na sukces powieści dla „młodych dorosłych”?

Weź nastolatkę, obdarzoną paranormalnymi zdolnościami, dorzuć jednego albo dwóch mężczyzn (może być wilkołak, anioł, wampir). Postaw ich wobec nadciągającej katastrofy, zmieszaj ze sporą dawką akcji, poczuciem humoru i szczyptą seksualnego napięcia.

Young Adults - ciekawostki

- > proza dla młodzieży, która traktuje ich potrzeby poważnie, oferując im dokładnie to, czego chcą
- > powieści pisane z perspektywy nastolatka, jego językiem
- > szczery, czasem brutalny obraz rzeczywistości
- > dotyczą problemów i emocji - najistotniejszych w tym wieku
- > zaczyna się od książki, potem ekranizacji, ale to zjawisko przede wszystkim internetowe (jeśli wystarczająco dużo dziewczyn przeczyta książkę i ją recenzuje/ poleci innym - nic więcej nie trzeba

Dziękuję za uwagę!

Anna Ciszewska
FB - Ciszewska Anna
ania@ciszevska.edu.pl
ciszewska.edu.pl
691 948 538

55

56